

génynek talán e legszerencsétlenebb szereplője találja meg egyedül a boldogságot és a nyugalmat. Visszaköltözik a hegyekbe, megmaradt szerettei közelébe, és a *gerje* előtt üldögélve teljesen úgy érzi magát, mint egy kánkisasszony: előtte a sztyepp és a Város. És hogy mi van mögötte? Az nem számít. Azzal nem is szabad törődni.

A cseh író, Petra Hůlová fiatalon írta meg ezt a nőregényt, olyan selymesen vitriolos tollal, hogy az ember először örül, amikor egy-egy jelenetben magára ismer, majd gyorsan elszégyelli magát. Prózája folklorisztikus misztikával van áthatva, ami a népmesékhez szokott magyar filnek különösen jólesik. A szövegben lépten-nyomon felbukkanó mongol szavak pedig a regény végére szívéinkbe írónak-ivódnak.

A női szerep deformálódásának örök problémáját mutatja meg végtelenül kemény és lírai hangon ez az író, vagy írónő. Mongóliában a nő a városba kényszerül, ahol elveszíti gyökereit, Magyarországon a nő a városban él, ahol próbálná felidézni a gyökereit. Nőiessége utolsó hajtásait, mielőtt lelketlen, mindenkit eltaposó férfivá kellene válnia.

FINY PETRA

(Fordította Barna Otília, *Európa Könyvkiadó, Budapest, 2004, 356 oldal, 2300 Ft*)

Északi fuvallat

Fiatal norvég költők antológiája

Hét fiatal norvég költő. Öt fiú és két lány. Hárman 1980-ban születtek, ketten '81-ben, a többiek '83-ban és '84-ben. Hármuknak jelent meg eddig verseskötete, egyiküknek regénye. Leginkább csak internetes újságokban publikáltak mostanáig. Pályájuk elején járnak tehát. És már „eljutottak” hazánkba is. Mindenképpen különleges dolog ez, hiszen annyi jó költő és író van itthon szintúgy, mint a világ egyéb részein, akikről, akiktől keveset hallottunk – még annyit sem, mint erről a hét fiatalról. És mégis, ők itt vannak, ki-nyomtatva. Goromba, de talán nem indokolatlan kérdés: szükség van itt pár ifjú norvég verselőre? Vegyük szemügyre őket, mielőtt bármit mondanánk!

Az *S* címet viselő költemény például elég jól jellemzi Sandra Maria Aksethet: „mosolyod izgalomtól remeg, de én / a szemhéjad mögé lopakodom / gerinceden fut tenyerem / nyakadnál megáll, ujjaim / körülölelik, gondolatban követed / lélegzetünk eláll / tüzes vulkán / kráter peremén köröz ujjad / mohón szürcsölöd a magmát”. Akseth versei többségükben ehhez hasonló, majdnem-szürrealista víziók. Az élő és az élettelen egybemosásával különös világot teremt,

melynek kulcsfogalmai a hús rángása, a parázs, a vér, a mocskok stb. A hatás nem olyan erős (persze az összehasonlítás is értelmetlen, ha túl komolyan vesszük...), mint mondjuk a gyakran hasonlókkal operáló Adynál. Akseth befelé forduló, fejlődő személyiségének viharait próbálja kifejezni ezekben a furcsa, néhol megkapó, néhol azonban már önmagukat karikírozóan eltúlzott képekben.

„Alszom, mert / aludni akarok / nem kivagyí terpeszkezőn / nem is ártatlan, amolyan / tessék-lássék módon / hanem ahogy nekem tetszik / szememre húzott kalappal / senki / ne lássa, hogy / – lány létemre – / folyik a nyálam” – írja Lisa Charlotte Baudoin Lie. Az első tőle szereplő művet leszámítva a címei uniformizáltak (*Díszcsomagolás* 1, 2 stb., *Alufólia csomagolás* 1, 2 stb., *Hullámpapír csomagolás*, 1, 2 stb.). Az ötlet valószínűleg egy teljes kötetten végigvonulva válna igazán hatásossá. A versek nem avantgárd művek, ahogyan a címek alapján joggal elvárhatnánk. Inkább személyes megjegyzéseknek látszanak, gyanítom, szándékosan egyszerűsítettek. Azt, hogy sikerül-e ebből kibontani a nagy gondolatot, még nem tudni, de sok jel mutat arra, hogy talán igen.

A többiek műveinek értelmezéséhez segítségünkre lehet a divatos japán műfaj, a haiku, amely valószínűleg mindannyiukra hatással volt.

Szó sincs ugyan arról, hogy bármelyikük is írt volna ilyen, ám a versek gyakran olyanok, mint néhány egymásba ragasztott haiku.

Stig Beite Løkent a szerelem és a természeti táj („mikor együtt ébredünk / ajkad mögé tűnik / az aranyba hajló hold / Ujjaim / önállóan életre kelnek / becserkészik / arcod rejtekútjait”), Brynjulf Jung Tjønnnt a „családregegyűjtő” szabad versek, Endre Russetet a gyermekora emlékképeibe szőtt fájdalmak és szorongások foglalkoztatják. Morten Wintervold már nem tartozik a „haikuzósok” közé dekadens, laza, ám kissé céltalan műveivel. A kötetben utolsó Thomas Marco Blatt verskísérletei talán a legérdekesebbek. Szabad versbe tördelt történeteinek nincs eleje, se vége, szereplői is csak sejthetők: „reggel a lány új életre ébred. életmódja egyszer még követendő példa lesz, más kultúrákban – mondja – talán törzsfőnök lánya lehetne. rossz helyre született? barátainak elárulom, hogy pillantása sokat próbált emberé, szinte más lényét tükrözi” (IV).

Mindenképpen értékelendő, hogy ez a néhány fiatal tehetség egyáltalán megjelenhetett nyomtatásban, magyarul is. (Ehhez elengedhetetlen volt Kovács katáng Ferenc munkája, aki a verseket összeválogatta, lefordította, és a kötetet illusztrációkkal is ellátta.) Általuk is tágult picit a hazai horizont. Ha má-

sért nem, hát ezért is „szükség van itt pár ifjú norvég verselőre”.

CSALA BERTALAN

(Szerkesztette Kovács katáng Ferenc, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2004, 96 oldal, 1470 Ft)

JOHN RIDLAND:

Ballada Brahms névjegyére

Egy könnyű-törékeny kötet csúszik a tenyerembe észrevétlen, és befészkel magát oda. Hát jó, megvizsgálom. Nézegetem a piros-barna borítót és a két irányba szurkáló töltőtollhegyeket, melyek akár az egyik vers ikonjai is lehetnének: „Éreztem valamit halálakor, / de nem szúrt át sem felül, sem aló” (*Első villanel-lám*).

Ez a pátoszmentes ünnepélyesség jellemző John Ridland majd mindegyik versére. De csak olyan mértékű fennköltég hatja át a sorokat, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy az ember ne csavarodjon be teljesen. Bár arról az alkotóról, aki lefordította a *János vitéz*t, méltán gondolhatnánk, hogy bővelkedik a mesefiguráktól zajos szentimentalizmusban, de azért ne felejtjük el, hogy Petőfi eredetileg Iluska halálával fejezte volna be a történetet.

Hasonló szívet melengető és szívet fagyasztó ambivalencia jelenik meg a *Régi barátóm neve egy másik költő versében* című alkotásban. A régi kedves felbukkanása kapcsán természetesen együtt hatódnak meg a költővel, de azért nem ködösül el annyira a szemünk, hogy ne látnánk: a szeretett lány gömbölyded formái már csupán néhány betű ívében fedezhetők fel egy költőtárs elégiájában.

Az agyszerkentő kétértelműség mellett vizuális pompa fogadja a verssorok között bóklászó olvasót. Szerencsére a finom rajzolatú képek nélkülözik a barokkos túlzásokat, visszafogottak és kimunkáltak. A „felhőfűrtök”, a „kisimuló vizek”, a „sziklagerinc csigolyái”, a „gyásztól üres özvegy”, a „cukorfenyő”, a „gazdag magány”, a „pepita légy” vagy a „gyönyörű amerikai mosoly”, sőt még a „pókbűvölő dal” is arról zenélnék, hogy az élet akkor is lehet szép, amikor semmi szemet gyönyörködtető nincs benne.

Fontos megemlíteni még a költő erős kötődését a magyarokhoz. Nem a véletlen műve volt a *János vitéz* fordítása sem. John Ridland megfordult nálunk, és a sors akaratának köszönhetően Kodolányi János – a kötet egyik fordítója – épp a János pincébe vitte őt és feleségét vacsorázni. Az étterem falait János vitéz kalandjai díszítik, tehát a beszédtéma és a későbbi fordítási téma is adva volt. A fordításról vers-